

SKOVGAARD MUSEET

Domkirkestræde 2-4

8800 Viborg

tlf 8662 3975

www.skovgaardmuseet.dk

Rapport

Skovgaard Museet sætter nyt lys på P.C. Skovgaards landskabsmalerier fra guldalderen ved at fokusere på kunstnerens personlige, nationale og åndelige identitet, som samtidig danner et billede på tiden. Guldalderen var en periode i dansk historie, hvor både det enkelte menneske og landet som helhed blev udfordret på sin identitet, og dette kan også læses i kunsten. GOLDDigger lader eleverne grave ned under kunstens overflade og møde kunstneren og mennesket P.C. Skovgaard gennem historisk kildemateriale: hans breve, tidens litteratur, filosofi, og avisartikler med videre.

GOLDDigger er et undervisningsforløb, der graver ned i guldalderen og nationalromantikken gennem P.C. Skovgaards landskabsmalerier. GOLDDigger giver en forståelse for personlig, national og åndelig identitet i 1800-tallet. Undervisningstilbuddet består af et forløb på museet og et forløb på skolen.

Målgruppen for GOLDDigger er udskolingen: 9.-10. klasse, ungdomsuddannelserne HH, HF og STX billedkunst. Første del af forløbet er endvidere målrettet STX's dansk-, historie- og filosofiforløb.

GOLDDigger dykker ned i Skovgaard Museets unikke samling af værker og brevarkiv fra P.C. Skovgaard. Ved at bruge en specifik person - P. C. Skovgaard - som det konkrete udgangspunkt skabes der en levende og vedkommende personliggørelse af de historiske emner guldalder, nationalromantik og landskabsmaleri. Skovgaards breve og kunstværker fortæller om nationalromantikken og guldalderen på tre niveauer i hans identitet: et personligt, nationalt og åndeligt niveau. De tre niveauer gøres relevante for nutidens unge

ved at skabe en kobling mellem de historiske forhold og deres nutidige forhold med hensyn til hvordan deres egen identitet formes i forhold til omverden.

I GOLDDigger skal eleverne grave ned i P.C. Skovgaards landskabsmalerier, for herigennem at opnå erkendelser omkring, hvordan malerens personlige, åndelige og nationale identitet kommer til udtryk. GOLDDigger giver brugerne mulighed for at udforske disse tematikker, og således få større forståelse for guldalderkunsten og nationalromantikken.

Metodiske og didaktiske overvejelser

Romantikken er en svær periode for mange elever at forstå, samtidig med at det er kernestof. Museets overordnede didaktiske ambition med GOLDDigger er at give eleverne redskaber og viden, som gør dem i stand til at relatere guldalderens kunstneriske kommunikation og historiske vilkår til aspekter omkring identitet, der også er aktuelle i dag.

Det var en stor udfordring at sikre et forløb på de håndholdte computere, der fastholdt det autentiske møde med kunsten som central, udfordrede og supplerede elevernes viden og samtidig gav lyst til at undersøge mere. Vi ønskede at finde en form, der både gav en sanseoplevelse og sikrede et relevant læringsmæssigt udbytte. Derfor var et af de store spørgsmål kronologi: I hvilken rækkefølge skulle eleverne præsenteres for hvilke oplysninger? Kunne vi regne med, at de lærte dét, vi ønskede, hvis de ikke skulle holde sig til en bestemt rækkefølge i forløbet på tablet'en? Hvad skal elever vide om guldalderkunsten og guldalderen, når de forlader museet? Hvis eleverne fik frit spil kunne vi så sikre, at de overhovedet fik noget med sig fra museet?

En kunstoplevelse er altid som udgangspunkt en personlig oplevelse og vanskelig at formulere sig om. Samtidig er romantikken en periode, der forekommer meget fjern fra unges virkelighed i dag. Guldalderens litterære saloner og teselskaber var tidstypiske kulturelle begivenheder, hvor borgerskabet samledes og med stor veltalenhed diskuterede tidens vigtige emner. Derfor fandt vi en retorisk vinkel som didaktisk metode velegnet. Vi formulerede tre påstande:

- Guldalderkunsten er nationalistisk propaganda!
- Guldalderkunsten er strengt personlig!
- Guldalderkunsten er på en åndelig mission!

Vi ønskede dermed at motivere eleverne til at diskutere guldalderkunst på en nuanceret og velfunderet måde. Gennem de tre påstandes forskellige synsvinkler ville vi give eleverne oplevelsen af, at guldalderkunst er mere end sten, blomster og smukke landskaber. Vi ønskede at vise, hvordan tidens begivenheder og eksistentielle såvel som politiske spørgsmål er mulige at spore i Skovgaards malerier, hvis man graver sig ned under overfladen.

Disse påstande har til hensigt at skabe undren og nysgerrighed. Vi har sat argumenterne på spidsen for at vække elevernes opmærksomhed og tilføre guldalderforløbet et lille blink i øjet. Elevernes opgave er, ved hjælp af historiske fakta, brevuddrag, citater af politikere og filosoffer, at samle argumenter for en af de tre påstande på den håndholdte computer. Undervejs uddybes påstanden gennem mødet med andre værker og tidens musik. På den måde sættes Skovgaards personlige, nationale eller åndelige identitet i perspektiv og belyses fra forskellige vinkler. I en afsluttende debat mellem to grupper fremstiller eleverne således forskellige argumenter og tolkninger af samme værk. Pointen er, at eleverne oplever, at der findes mange forskellige vinkler og tilgange til guldalderkunst og guldalderen.

Den digitale tablet er broen mellem den originale kunst og den historiske kontekst: Gennem autentisk kildemateriale får eleverne indblik i personlige, åndelige og politiske begivenheder i samtiden, og kan ved selvsyn opleve, hvordan disse begivenheder prægede P.C. Skovgaards kunstneriske valg og satte sig som spor i værkerne. Gennem refleksion og diskussion bliver billederne bliver således konkrete redskaber, hvormed eleverne kan identificere en række træk for den historiske periode generelt. Dermed rækker GOLDDigger fra kunstens ståsted ind i andre relevante fagligheder: Dansk, historie, samfundsfag og filosofi.

Da guldalderen er en ganske kompleks periode lagde vi vægt på at eleverne skulle have mulighed for at diskutere og hjælpe hinanden undervejs. Derfor valgte vi, at de skulle samarbejde i små grupper, hvilket også styrker samarbejdsevne og sociale kompetencer.

Undervisningsforløb på Skovgaard Museet

GOLDDigger på museet forløber i tre faser: først oplever eleverne en kort iscenesættelse¹ af de fire udvalgte hovedværker, de skal undersøge. Herefter udstyres grupperne med en digital tablet og en dokumentkasse med kildematerialer. Undervejs skal grupperne tage stilling til og vælge de udsagn, de synes passer bedst på deres hovedværk, ved at samle dem på et såkaldt argumentkort. Til slut fremlægger to grupper de udsagn, de har valgt til deres hovedværk.

GOLDDigger på museet varer samlet 1½ time. Det svarer til en undervisningsblok på skolerne og er således en realistisk tidsramme i forhold til elevernes koncentration og skolernes ressourcer. Når eleverne ankommer til museet introduceres de til GOLDDigger og deles i grupper med 2-4 elever i hver. Der er en formidler tilstede under hele forløbet. Herunder uddybes forløbet's tre tempi:

Forløbet indledes med en sanselig iscenesættelse af de fire udvalgte hovedværker af ca. fem minutters varighed. Med musik og sang fra perioden, forskellige naturlyde og en dynamisk lyssætning har iscenesættelsen til formål at slå forskellige stemninger i hovedværkerne an og befordre elevernes fordybelse gennem sanseoplevelse og betragtning af værkerne.

Efter den sanselige iscenesættelse starter eleverne forløbet på tablets. De har ca. 45 minutter til at undersøge det hovedværk og den påstand, de har fået tildelt. Den digitale tablet rummer informationer og henviser til kildematerialer i form af brevuddrag, citater af filosoffer, salmer samt andre værker i det samme rum på museet, der er relevante for deres hovedværk. Det samlede kildemateriale bidrager med udsagn, der underbygger,

---

¹ Scenografien blev forenklet i forhold til det oprindeligt tænkte, da det ikke var muligt at skaffe hele det oprindeligt budgetterede beløb til at gennemføre GOLDDigger.

hvorvidt guldalderkunst kan tolkes som nationalistisk propaganda, strengt personligt eller på en åndelig mission. På tablet'en bliver eleverne gjort opmærksomme på, hvordan de forskellige kilder er forbundet til og kan spores i Skovgaards billeder. På baggrund af forskellige udsagn, der sammenfatter de kildematerialer, eleverne møder, vælger eleverne de udsagn, de synes passer bedst til deres hovedværk. Elevernes valg samles og gemmes som argumentkort på tablet'en. Ved hjælp af de kildebaserede udsagn får eleverne således bygget en argumentation op for deres påstand. Argumentkortet skal eleverne bruge til at begrunde deres påstand under den afsluttende debat, hvor to grupper debatterer resultaterne af deres undersøgelse. En formidler er til stede under hele forløbet og kan hjælpe eleverne både med tekniske spørgsmål i forhold til at navigere på tablet'en og hvis indholdet skaber vanskeligheder. Der er ikke krav om at eleverne når igennem alle materialer, det vigtigste er diskussionen mellem eleverne og at de oplever, at der er en skatkiste af kilder at undersøge.

Klassen samles igen efter 45 minutter. To grupper vælges til den afsluttende debat. Begge grupper har det samme hovedværk, men hver sin påstand, de nu skal argumentere for. Ved hjælp af de udsagn, grupperne har samlet på deres tablet, kan de bruge deres argumentkort som et speakerkort. De skiftes til at fremlægge deres argumenter og formidleren spørger ind undervejs. På den måde tilstræber det fulde forløb at tydeliggøre forskellige sider af guldalderkunsten og at P.C. Skovgaard var inspireret af samtidige som tidligere kunstnere så vel som påvirket af tidens åndelige og politiske bevægelser. Som afslutning kan eleverne, hvis tiden er til det, genopleve iscenesættelsen.

Undervisningsforløb i klasseværelset/på nettet

GOLDDigger kan supplere den obligatoriske undervisning om guldalderen i Danmark og er velegnet i tværfaglige temaforløb indenfor fagene billedkunst, dansk og historie. Med P.C. Skovgaard som prisme sættes både tidens historiske begivenheder, kultur, religion og filosofi i spil. Forløbet på Skovgaard Museet kan med fordel suppleres både før og efter ved hjælp af lærermateriale, som er tilgængeligt på www.gold-digger.dk².

www.gold-digger.dk er et supplement til lærerne og eleverne. Her kan de finde alle de kildematerialer, der også er på museet. Det giver også læreren mulighed for at bruge materialet selvstændigt uden et besøg på museet, eller også ved at museets formidler kommer ud på skolen. Historiefaget kan have glæde af de forskellige breve, der kredser om 1. slesvigske krig 1848-1850, inddrage nationalsangene eller citater af netop de politikere, der formulerede den danske grundlov, være relevant. Danskfaget kan belyse romantikken f.eks. gennem sange af Oehlenschläger og Grundtvig. Billedkunsthaget kan finde forløbet fire hovedværker på hjemmesiden og perspektivere disse med eksempler på nutidig landskabskunst. Samtidig byder hjemmesiden på debatoplæg, der rejser spørgsmål om unges opfattelse af personlig, national og åndelig identitet i dag, anskuet gennem nutidige begivenheder og avisartikler. Således er GOLDDigger også oplagt at inddrage i tværfaglige forløb.

GOLDDigger er oplagt som udgangspunkt for at diskutere identitet i dag – hvad betyder det sted man lever og de mennesker man møder for udviklingen af ens personlige identitet? Hvad er danskhed i dag? Hvilken rolle spiller politik og religion for den enkelte og i samfundet? De forskellige vinkler på identitet var relevante dengang og er i høj grad også relevante i dag, hvor de for eksempel jævnligt optræder i den offentlige debat.

---

² På grund af den begrænsede økonomi er hjemmesiden ikke blevet interaktiv, men et site rettet mod undervisningsbrug.

Brugertests

Undervejs i udviklingen af GOLDDigger testede vi forløbet. En dansklærer og en historielærer på VGHF (Viborg Gymnasium og HF) ville gerne sparre med os på den indholdsmæssige side. Som faglærere kunne de sikre den faglige relevans og korrekthed og samtidig give respons på den didaktiske side af undervisningsforløbet. Samarbejdet var vellykket og lærerne gav vigtig respons hele vejen igennem. De samlede også en lille gruppe engagerede elever, der var ”prøvekaniner” midt i forløbet. Vi ønskede at teste, om eleverne teknisk kunne navigere på tablets og vi ønskede deres oplevelse af indholdet: Var kildematerialerne for svære at forstå eller for kedelige? Vi ønskede også at se, om eleverne anvendte forløbet i overensstemmelse med vores hensigter, om det faglige niveau var passende og hvorvidt metoden med at anvende digitale tablets var befordrende for både læring og nysgerrighed. Elevernes konstruktive kommentarer medførte små justeringer og var med til at sikre, at vi var på rette vej. Senere havde vi en test igen, denne gang med en 8. klasse fra Friskolen i Viborg. Denne klasse var også engageret og fandt forløbet spændende. Opfølgende spørgsmål afklarede dog, at de dybere nuancer i forløbet og kildematerialerne var lidt for komplekse og abstrakte for en 8. klasse, men de udtrykte selv, at det havde været både sjovt og givende. Denne test bekræftede for os, at 8. klasse er for ung en årgang til at få det fulde udbytte af GOLDDigger, og vi valgte derfor at udbyde det til 9. klasse og opefter.

Da det fulde forløb med iscenesættelse af værker, forløb med tablets og den afsluttende debat, var færdigudviklet, havde vi slutbrugertest af forløbet med henholdsvis en 9. klasse og en HF-klasse. Det var første gang, vi havde mulighed for at afprøve det fulde forløb og altså opleve sammenhængen mellem iscenesættelse, fordybelsen på tablets og den afsluttende debat.

Reaktionerne fra eleverne i 9. klasse var, at de oplevede iscenesættelsen med musik, lys og lyd som særdeles positiv. Eleverne følte sig sat i en særlig stemning og de oplevede fordybelse, når de samtidig betragtede deres hovedværk. HF-klassens oplevelse af iscenesættelsen var også positiv, men flere fandt den for langvarig og de stod af. Iscenesættelsen er derfor blevet kortet ned fra ca. 5 minutter til knap 4 minutter. Forløbet på tablets var for 9. klassen forvirrende for fleres vedkommende. Det var ikke tydeligt, hvad de skulle og kildematerialet var vanskeligt tilgængeligt. Klassen fulgte generelt ikke instruktionerne på tablets, men valgte f.eks. at blive siddende og se supplerende værker på skærmen frem for at gå ud i udstillingen og finde værkerne. Dermed fik eleverne ikke den autentiske oplevelse af alle værkerne, som vi fra museets side tilstræbte. HF-klassen fandt også dele af kildematerialet vanskeligt tilgængeligt, særligt når det drejede sig om naturfilosofferne, men de fulgte instruktionerne og kom rundt i udstillingen. Sammenfattende oplevede både 9. klasse og HF-klassen at forløbet på tablets var lidt forvirrende. De var usikre på hvad de skulle ”svare” på tablet’en og det var ikke helt klart for dem, hvad de skulle bruge argumentkortet til. Den afsluttende debat skulle fungere både som en dyst mellem to grupper og samtidig fremlægge, hvad eleverne havde fået ud af forløbet. Denne form viste sig vanskelig for begge grupper. Særligt 9.klassen var usikre og fokuserede på hvad der var rigtigt og forkert. HF-klassens

grupper var også usikre, men fangede undervejs det dialogiske i debatten. Dog var formidleren meget ”jordemor” og sammenfattede deres argumenter. HF-klassens respons på debatten var, at den var god til netop at gøre en række pointer klar og dermed havde de enkelte grupper lettere ved at gennemskue, hvad de havde fået ud af forløbet.

Vi havde efterfølgende kontakt med de to lærere, der havde været med de to klasse, for at få deres respons på forløbene. Begge lærere oplevede iscenesættelsen som en rigtig god introduktion, der fremmede elevernes fordybelse. Hvad angik forløbet med tablets, fortalte 9.klasses lærer, at klassen efter forløbet var mere forvirrede, end da de kom. De oplevede, at GOLDDigger indholdsmæssigt var alt for svært. Flere elever huskede en omvisning på Skovgaard Museet fra året før, hvor de havde oplevet at få bedre indsigt i guldalderen end tilfældet var med GOLDDigger. Læreren konkluderede, at GOLDDigger måske var bedst egnet for ældre elever, eller at eleverne skulle forberedes godt, f.eks. ved hjælp af den tilknyttede hjemmeside. Læreren til HF-klassen fandt forløbet velegnet og relevant som supplement til skolens pensum i romantik. Hun oplevede, at selvom klassen generelt havde faglige svagheder, var de engagerede og fik et fagligt udbytte med hjem. Sammenholdt med en traditionel omvisning, hvor læreren oplever at eleverne let glemmer, hvad der bliver sagt, styrkede GOLDDigger elevernes læring, og de kunne huske mere. Det fremgik af efterfølgende undervisning i dansk romantik, hvor eleverne henviste til GOLDDigger. Eleverne fortalte, at forløbet var både sjovt og svært. Det vil dog hjælpe eleverne at få understreget, at der ikke er forventning om at de skal nå det hele eller kunne redegøre for alt, men at de først og fremmest skal diskutere både værkerne og det kildemateriale, de præsenteres for. Læreren gav udtryk for at indholdet var særdeles relevant som supplement til skolens undervisning og et forløb, hun anbefaler til sine kolleger. Forløbene på tablet har en kompleks og non-liniær struktur, men trods denne meget anderledes arbejdsform, mente læreren det var sundt for eleverne at der blev stillet krav til deres selvstændighed. Hvert forløb på de enkelte tablets består af forskelligt indhold, forskellige temaer og kildematerialer. GOLDDigger giver således ikke klassen som helhed et fælles referencemateriale. Det anser læreren dog ikke for noget fagligt eller didaktisk problem, tvært imod kan det imødekommes gennem forberedelse eller opfølgning via lærermaterialerne på den tilknyttede hjemmeside www.gold-digger.dk. Den afsluttende debat var vanskelig for begge grupper, fordi de følte sig usikre og er uvante med den debatform. Det bør gøres klart for eleverne, hvad formålet er og at der ikke er noget rigtigt eller forkert svar.

De mange testforløb lærte os, at overordnet er forløbet velfungerende og har et indhold, der er relevant for skolernes undervisning, men der skal fremadrettet justeres på formidlerens introduktion. Samarbejdet med både lærere og elever har sikret et forløb, der matcher og supplerer det faste pensum om romantik i både folkeskolen overbygning og i ungdomsuddannelserne. Den anderledes form og struktur er meget forskellig fra sædvanlig undervisning og det stiller krav om en meget præcis formidling til både lærere og elever.

Derfor er både lærernes og elevernes respons i denne opstart er guld værd. På Skovgaard Museet vil vi fremadrettet spørge nøje ind til elevernes behov og forudsætninger og anbefale grundig forberedelse, så eleverne både har en fornemmelse af perioden og af det forløb, de skal i gang med. GOLDDigger. Vi vil arbejde med at afmystificere forløbet, så eleverne ikke føler, de skal nå det hele eller kunne redegøre for alle kildematerialer. Særligt skal lærerne motiveres til at anvende lærermaterialerne på hjemmesiden, hvor både samtlige kildematerialer er tilgængelige og der er oplæg til videre arbejde med begrebet identitet i et nutidigt perspektiv.

Siden lanceringen den 1. oktober 2011 har museet haft 14 grupper igennem forløbet. GOLDDigger vil være et fast formidlingstilbud på museet fremover i stil med "Hvad er meningen?" om Joakim Skovgaards udsmykning af Viborg Domkirke, der nu kører på fjerde sæson og fortsat er efterspurgt.